

І. В. Глов'юк, докторка юридичних наук, професорка, Заслужена юристка України, професорка кафедри кримінального процесу та криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ
ORCID ID 0000-0002-5685-3702

В. А. Завтур, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія»
ORCID ID 0000-0002-7171-2369

НЕВІДКЛАДНЕ ПРОНИКНЕННЯ ДО ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ ЗА Ч. 3 СТ. 233 КПК УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ РІШЕННЯ ЄСПЛ «КОРНІЄЦЬ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

Постановка проблеми. Модифікації, які мали місце щодо ч. 3 ст. 233 КПК України у липні 2025 року, а також рішення ЄСПЛ «Корнієць та інші проти України»¹ зумовлюють необхідність екстраполяції позиції ЄСПЛ на правозастосовну практику та оцінки внесених змін до КПК України.

Зміни, які мали місце у КПК України², викладені у таблиці:

¹ Case of Korniyets and Others v Ukraine: Judgment of the European Court of Human Rights, (Applications № 2599/16, 6904/16, 12704/16) 10 July 2025 URL: [https://hudoc.echr.coe.in/t/{%22itemid%22:\[%22001-244003%22\]}](https://hudoc.echr.coe.in/t/{%22itemid%22:[%22001-244003%22]})

² Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України №4651-VI від 13 квітня 2012 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n1584>

Ці доповнення були по-різному оцінені спільнотою³, а тому з'явилися нові ідеї щодо змін до ст. 233 КПК України⁴.

³ Петраковський В, 'Закон, що починався проєктом № 12414: хороший, поганий, жахливий, президентський' <<https://justtalk.com.ua/post/zakon-scho-pochinavsya-proektom-12414-horoshij-poganiy-zhahlivij-prezidentskij>>;

'Зеленський під тиском: Що нам пропонує Президент у своєму законопроєкті щодо НАБУ і САП?' <<https://parlament.org.ua/analytics/zelenskyj-pid-tyskom-shho-nam-proponuye-prezydent-u-svoyemu-zakonoprojekti-shhodo-nabu-i-sap/>> 'Позиція АПУ щодо загроз незалежності антикорупційних органів, ризиків для верховенства права та євроінтеграції у зв'язку з ухваленням Закону № 4555-IX' <<https://uba.ua/ukr/news/apu-vislova-zanepokonnja-u-zv'jazku-z-nabrannjam-chinnost-zakonu-12414>>

⁴ Стешенко А 'Обмежити позасудові обшуки, але не для НАБУ. Як депутати хочуть змінити закон' <https://lb.ua/news/2025/08/08/690388_obmezhati_pozasudovi_obshuki_ale>

Частина 3 ст. 233 КПК України у редакції Закону №4555-IX (перше речення)	Частина 3 ст. 233 КПК України у редакції Закону №4560-IX (перше речення)
Слідчий, дізнавач, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей, запобіганням безпосередній загрозі їхньому здоров'ю, статевій свободі чи особистій безпеці або з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 112, 115–119, 121, 122, 124, 127, 129, 135, 136, 146, 147, 149, 152–156 ¹ , 258, 258 ¹ , 259 Кримінального кодексу України, або у разі необхідності невідкладного вилучення чи збереження доказів, що стосуються таких злочинів.	Слідчий, дізнавач, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання застосування ст. 233 КПК України неодноразово досліджувалися у доктрині І. Басистою, О. Білосусом, А. Бондюком, І. Вегерою-Іжевською, А. Вознюком, Н. Глинською, І. Гловюк, А. Гутник, М. Григою, О. Дроздовим, А. Дудою, О. Дульським, Д. Зайцевим, Д. Зеленоюком, Т. Зелькіною, О. Калужною, Ю. Кравцем, М. Комаровою, В. Михайленко, В. Могилою, Л. М. Перцовою-Тодоровою, О. Салмановим, О. Смірновим, Т. Созанським, В. Сурником, С. Тарасюком, О. Торбасом, Л. Удаловою, С. Ханіним, С. Чапляном, С. Шаренко, С. Шульгіним та ін.

Питання трансформацій ст. 233 КПК України на основі новітніх законодавчих тенденцій досліджувалися С. Данилом, Є Крапивиним, В. Петраковським, Д. Пономаренком, Г. Токаревим, І. Цюприком.

Аспекти застосування рішення ЄСПЛ «Корнієць та інші проти України» обговорювалися С. Борисом, К. Шулікою¹. Як пише С. Борис, очевидними є такі необхідні зміни, які потрібно впроваджувати вже зараз: залучення обшукуваної особи та інших заінтересованих осіб до розгляду слідчим суддею клопотання про легалізацію невідкладного обшуку; надання можливості оскаржувати в апеляційному порядку ухвали слідчих суддів про дозвіл на проведення обшуку. Ці мінімальні зміни не матимуть негативних наслідків для кримінальних проваджень, натомість, сприятимуть балансу між суспільними інтересами та правами людини. Вже сьогодні правники, посилаючись на викладені вище позиції ЄСПЛ та рішення у справі «Корнієць та інші проти України», можуть оскаржувати в апеляційному порядку рішення суддів про легалізацію обшуку *ex post*, а в разі відмови у відкритті провадження – звертатися до Верховного Суду².

html>; Цюприк І, 'Пропозиції щодо внесення змін до частини 3 статті 233 Кримінального процесуального кодексу України' <<https://legalsynergy.org.ua/10506-2/>>

¹ 'Експертна думка. Невідкладний обшук без ухвали слідчого судді є порушенням статті 8 Конвенції. Що це означає для правників та законодавця?' <<https://uba.ua/ukr/news/ekspertna-dumka-nevdkladnij-obshuk-bez-ukhvali-sldchogo-sudd-porushennjam-statt-8-konvenci-shho-ce-oznacha-dlja-pravnikv-ta-zakonodavcja>>; 'Аналіз рішення ЄСПЛ у справі «Корнієць та інші проти України»' <<https://nkp.com.ua/blog/analiz-rishennia-iespl-u-sprav-korniets-ta-inshi-proti-ukrainy>>

² 'Експертна думка. Невідкладний обшук без ухвали слідчого судді є порушенням статті 8 Конвенції. Що це означає для правників та законодавця?' <<https://uba.ua/ukr/news/ekspertna-dumka-nevdkladnij-obshuk-bez-ukhvali-sldchogo-sudd-porushennjam-statt-8-konvenci-shho-ce-oznacha-dlja-pravnikv-ta-zakonodavcja>>

До речі, Уряд активно посилався на практику Касаційного кримінального суду, підходи якої з цього питання вже детально досліджувалися³. На думку Є. Крапивіна, необхідно впровадити механізм оскарження рішень слідчого судді за результатами легалізації обшуку, а при розгляді питання про наявність підстав для невідкладного обшуку має бути присутня сторона захисту (зміни до ч. 3 ст. 233 КПК України). Фактично це є виконанням заходів загального характеру у рішенні ЄСПЛ «Корнієць та інші проти України»⁴.

Разом із тим до прийняття подальших рішень виникає необхідність у дослідженні рішення ЄСПЛ «Корнієць та інші проти України» та оцінці шляхів урахування позиції ЄСПЛ у законодавстві та на практиці. Отже, **метою** цієї статті є: ідентифікація потреб та можливостей врахування рішення ЄСПЛ «Корнієць та інші проти України» у законодавстві та на практиці; виокремлення можливостей трансформації ст. 233 КПК України.

Виклад основного матеріалу.

Загальний підхід ЄСПЛ щодо невідкладного проникнення.

ЄСПЛ зазначив стосовно ст. 233 КПК України, що «правовий режим, який, очевидно, спрямований на забезпечення ефективності кримінальних проваджень у ситуаціях, коли час має вирішальне значення, як такий, не видається проблематичним згідно зі статтею 8 Конвенції» (п. 14). Це, вочевидь, вказує на те, що режим невідкладного проникнення без судового рішення може бути сумісним із гарантіями ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція). При цьому загроза правам людини полягає в іншому, зокрема, в оцінці підстав та браку засобів ефективного захисту.

Процедура судового контролю та обґрунтування ухвали слідчого судді.

³ Гловюк І В, 'Питання тлумачення статті 233 КПК України Касаційним кримінальним судом' *Концептуальні напрями розвитку кримінального провадження та тенденції його криміналістичного забезпечення*: збірник статей за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 25-річчя кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка (3 грудня 2024 року, м. Львів) 69–77 <<https://www.researchgate.net/publication/390427410>>

⁴ Крапивін Є, 'Невідкладний обшук: як забезпечити баланс між повагою до приватного життя та необхідністю здобуття доказів?' <<https://watchers.media/opinions/nevdkladnyj-obshuk-yak-zabezpechty-balans-mizh-povagoyu-do-pryvatnogo-zhyttya-ta-neobhidnistyu-zdobuttya-dokaziv>>

ЄСПЛ, зокрема, вказав на два важливих положення стосовно потреби забезпечення участі зацікавленої особи у подальшому розгляді клопотання:

— оцінка щодо існування невідкладних обставин має здійснюватися слідчими та/чи прокурорами, часто під тиском часу, а тому наявність достатніх процесуальних гарантій при контролі *ex post facto* є особливо важливою. Суд постановив, що відсутність судового контролю за обшуками *ex ante* може бути збалансована можливістю для відповідної особи мати доступ до ефективного контролю *ex post facto* щодо питань фактів та права, оскаржуваного обшуку та способу його проведення (п. 65);

— єдиною можливістю для незалежного органу влади перевірити законність обшуку, проведеного за невідкладних обставин, була процедура перегляду *ex post facto* відповідно до ч. 3 ст. 233 КПК України. Однак відповідне національне законодавство не дозволяло заявникам брати участь у провадженні щодо такого перегляду. Згідно з КПК України процедура ретроспективного судового перегляду подібна до процедури *ex parte* для видачі ухвали слідчого судді перед обшуком: він проводиться без участі особи, в житлі якої було проведено обшук, або її адвоката, і ретроспективне підтвердження судом результатів обшуку оскарженню не підлягає. Хоча існують очевидні вагомі причини для виключення особи, житло якої має бути обшукане, з участі в обшуку, коли попередньо було подано клопотання щодо дозволу на обшук слідчому судді, здається, немає жодних підстав для застосування таких самих суворих обмежень під час ретроспективного судового перегляду (п. 68–69).

Зазначимо, що такий підхід загалом не є новою для кримінально-процесуальної доктрини України. Зокрема, у 2015 році І. В. Гловюк щодо пропозиції Р. І. Тракала при розгляді клопотання за ст. 233 КПК України запрошувати підозрюваного та його захисника зазначила, що виникає питання з приводу запрошення саме підозрюваного та його захисника, адже реально процесуальний інтерес у розгляді його клопотання має володілець об'єкта, яким може бути не тільки підозрюваний¹.

¹ Гловюк І В Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 р.: моно-

У цьому зв'язку запропоновано таке формулювання ч. 3 ст. 233 КПК України: «Клопотання розглядається слідчим суддею згідно з вимогами статті 234 цього Кодексу, про що повідомляє володільця, неявка якого не перешкоджає розгляду клопотання, перевіряючи, крім іншого, чи дійсно були наявні підстави для проникнення до житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді»². І. Вегера-Іжевська писала про те, що ефективним засобом захисту інтересів особи, у житлі чи іншому володінні якої було проведено обшук, а також гарантією постановлення слідчим суддею законної та обґрунтованої ухвали в указаних випадках видається забезпечення участі цієї особи в судовому розгляді клопотання слідчого, прокурора. Із цією метою доцільно змінити порядок розгляду слідчим суддею клопотання слідчого, прокурора про проведення обшуку в невідкладних випадках і передбачити повідомлення цієї особи про розгляд клопотання та надання їй можливості брати в ньому участь³. Позиції про участь зацікавленої особи у розгляді клопотання висловлено й А. Бондюком⁴.

Тобто позиції, які підтримав ЄСПЛ, вже давно сформульовані у доктрині, утім, так і не реалізовані на практиці.

Щодо ступеню обґрунтування ухвали слідчого судді слід звернути увагу на такі положення рішення ЄСПЛ:

— звертаючись до способу, яким національні суди розглядали клопотання слідчих про легалізацію проведених обшуків, що були проведені в житлі заявників, Суд зазначає, що відповідні рішення, сформульовані загальними фразами, які, по суті, відтворюють клопотання слідчих, не дають переконливих підстав стверджувати, що було проведено ретельну оцінку обставин кожної справи, зокрема щодо питання про те, чи були законні підстави для обшуків без попередньої ухвали слідчого судді та чи справді існували невідкладні випадки, що виправдовували відповідні обшуки. Той факт, що заявники не мали можливості пода-

графія (Юридична література 2015) 636–637

² – 637

³ Вегера-Іжевська ІВ 'Забезпечення права на недоторканність житла чи іншого володіння особи в кримінальному провадженні' (дис. канд. юрид. наук, Харків 2018) 106–107

⁴ Бондюк АФ 'Особливості судового контролю за законністю та обґрунтованістю проведених слідчих (розшукових) дій, пов'язаних із проникненням до житла чи іншого володіння особи' (2020) 4 Порівняльно-аналітичне право 683–691, 690

вати заяви або в інший спосіб брати участь у розгляді справи *ex officio*, з огляду на відсутність відповідної правової бази, здається, сприяв такому низькому рівню перевірки (п. 71).

На жаль, проблема належного обґрунтування та мотивування стосується не лише цих ухвал слідчих суддів¹. Викладена позиція ЄСПЛ має актуалізувати проблему уточнення підходів до належного обґрунтування підстав обмеження прав людини в ухвалях слідчих суддів.

Відсутність ефективного способу правового захисту.

ЄСПЛ констатував відсутність ефективного способу правового захисту через те, що ухвала слідчого судді на обшук не підлягає оскарженню, незалежно від того, чи видана вона слідчим суддею до обшуку, чи затверджує *ex post facto* обшук, який був проведений без ухвали слідчого судді; провадження щодо перегляду *ex post facto* було ініційоване *ex officio* слідчим, а заявники не мали можливості брати в ньому участь (пп. 81, 82). Слід погодитись з тим, що необхідним є надання можливості оскаржувати в апеляційному порядку ухвали слідчих суддів про дозвіл на проведення обшуку². При цьому, як видається, мають бути забезпечені обидві гарантії: як можливість участі у розгляді клопотання, так і можливість оскарження. Щодо суб'єктного складу, то до кола осіб можуть бути віднесені: володілець житла чи іншого володіння особи; особа, майно якої вилучено

(оскільки ці суб'єкти у певних ситуаціях можуть бути різними).

Трансформації ст. 233 КПК України: виправити не можна залишити (де ставити кому?)

Дискурс із цього питання доречно почати з підходу В. Михайленко щодо невідкладного обшуку: це завжди простір для відповідального балансування: між потребами досудового розслідування й гарантіями прав особи, між ефективністю і верховенством права, між «пильністю» держави й довірою громадян до системи органів правопорядку, між законною метою й допустимими засобами її досягнення. І хоча проведення обшуку без ухвали слідчого судді в окремих, насправді невідкладних випадках, є допустимим, проте це *завжди є винятком*. Закон надає таку можливість не для зручності слідства, а для захисту суспільного інтересу у виняткових обставинах, коли в інший спосіб цей інтерес неможливо забезпечити³. Якщо проаналізувати норму ст. 233 КПК України, то через вживання формулювань «лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення» можна стверджувати, що законодавець визначає винятковий характер такого проникнення до житла чи іншого володіння особи.

Утім, проблема криється у (не)добросовісності використання цієї норми⁴ стороною обвинувачення та питаннях ефективності судового контролю (що детально розглянув Д. Зеленюк⁵).

Отже, з урахуванням наявного досвіду застосування ст. 233 КПК України та законодавчих трансформацій існують проекти законів, у яких пропонується внести зміни та доповнення до ст. 233 КПК України (законопроект 13 599 від 04.08.2025 р.⁶,

¹ Могила В С, 'Ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи: деякі теоретико-практичні питання' (2021) 4 Юридичний науковий електронний журнал 532–535 <http://www.lsej.org.ua/4_2021/133.pdf>; Радзівський Ю Є, 'Європейські стандарти обґрунтування кримінальних процесуальних рішень, що ухвалюються за результатами здійснення судового контролю' (2025) 2 Аналітично-порівняльне правознавство 1063–1070 <<https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/04/160.pdf>>

² 'Оцінка доказів при застосуванні слідчими суддями стандарту доказування «обґрунтована підозра»' (2024) 1 Аналітично-порівняльне правознавство 628–633 <<http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/300070/292476>>; Шило ОГ (ред) *Єдність судової практики у вимірі стандартів якості кримінального процесуального законодавства України: монографія*, за заг. ред (Нац академія прав наук України, НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В В Сташиса, Право 2023) <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/19839/1/Shylo_mon_2023.pdf>

³ 'Експертна думка. Невідкладний обшук без ухвали слідчого судді є порушенням статті 8 Конвенції. Що це означає для правників та законодавця?' <<https://uba.ua/ukr/news/ekspertna-dumka-nevdkladnij-obshuk-bez-ukhvali-sldchogo-sudd-porushennjam-statt-8-konvenci-shho-ce-oznacha-dlja-pravnikov-ta-zakonodavcja>>

⁴ Михайленко В 'Межі винятків: обшуки без судових рішень як випробування добросовісності' <<https://justtalk.com.ua/post/mezhi-vinyatkiv-obshuki-bez-sudovih-rishen-yak-viprobuvannya-dobrosovisnosti>>

⁵ Туманянц А Р, Криворучко Д В, 'Зловживання правом на початок проведення окремих слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій без дозволу слідчого судді' (2022) 4 Аналітично-порівняльне правознавство 364–370 <<https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.66>>

⁶ Зеленюк Д, 'Невідкладний обшук в порядку ч. 3 ст. 233 КПК: винятки, що став правилом' <https://protocol.ua/ua/nevdkladniy-obshuk-v-poryadku_ch_3_st_233_kpk_vinyatok_shcho_stav_pravilom/>

⁷ 'Проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо посилення захисту прав людини під час проведення обшуку' <<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/56993>>

проаналізований Б. Ковалем¹, Д. Терещенком², та іншими правниками³), законопроект 12 439⁴.

Законопроект 12 439⁵ у порівняльній таблиці (друге читання) передбачає: «у першому реченні слова «*та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення*» замінити словами і цифрами «*чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину, передбаченого розділом I (статті 109, 110, 111, 112–114¹), розділом II (стаття 115), розділом VII (стаття 201), розділом IX (статті 257, 258, 260, 265¹, 269), розділом XIII (статті 305, 307), розділом XIV (статті 328–332²), розділом XV (статті 345–347, 348–350), розділом XVII (стаття 368) Особливої частини Кримінального кодексу України*». Як бачимо, врятування майна є відсутнім. До того ж встановлено конкретний перелік злочинів, коли є можливим проникнення до житла чи іншого володіння особи у зв'язку із безпосереднім переслідуванням особи.

Законопроект 13 599 від 04.08.2025 р. передбачає, що «слідчий, дізнавач, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей, запобіганням безпосередній загрозі їх здоров'ю, статевій свободі чи особистій безпеці або з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 115–118, 121, 127, 146, 147, 149, 152, 153, 155, 156¹, 258, 258¹, 259 Кримінального кодексу України, або у момент безпосереднього одержання неправомірної вигоди особами, які підозрюються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 368, 369 Кримінального кодексу України, або у разі необхідності невідкладного вилучення

чи збереження речових доказів, що стосуються злочинів, передбачених зазначеними статтями, якщо існує ризик їх знищення, приховування або використання для продовження злочину» Підстав «запобігання безпосередній загрозі їх здоров'ю, статевій свободі чи особистій безпеці» у Конституції України немає. І якщо формулювання «запобігання безпосередній загрозі їх здоров'ю» ще можна витлумачити як «врятування здоров'я», то інші підстави явно текстуально виходять за межі конституційного формулювання. За межі конституційної норми виходить й формулювання «у разі необхідності невідкладного вилучення чи збереження речових доказів, що стосуються злочинів, передбачених зазначеними статтями, якщо існує ризик їх знищення, приховування або використання для продовження злочину», хоча, очевидно, це є спробою замінити відповідним формулюванням чинне положення щодо «врятування майна». При цьому Конституція України не містить обмежень щодо категорії злочинів для проникнення з метою врятування майна.

Що ж до оцінок уже наявних законодавчих спроб стосовно змін та доповнень до ст. 233 КПК України, то вони є неоднозначними. Так, Г. Токарев пише, що внесення змін до першого речення частини третьої статті 233 КПК України щодо вичерпного переліку статей КК України, при переслідуванні осіб за підозрою в учиненні яких слідчому, дізнавачу, прокурору надається право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла або іншого приміщення особи, то законодавець обмежує повноваження органів кримінального переслідування на порушення недоторканності житла випадками наявності підозри в учиненні злочину ... лише у разі, якщо такий злочин входить до цього переліку. Разом із тим частина третя статті 30 Конституції України не встановлює обмежень щодо переліку злочинів, за яким при безпосередньому переслідуванні підозрюваних осіб може бути порушений загальний порядок проникнення до житла або іншого володіння особи. Виходячи з того, що відповідно до частини третьої Конституції України її норми є нормами прямо дії, введення зазначеного переліку статей КК України жодним чином не обмежує повноважень органів кримінального переслідування на законне порушення недоторканності житла. Оскільки в Законі №4555-IX не вказується на часовий зв'язок дії внесених

¹ Коваль Б, 'Чи змінить законопроект №13599 практику невідкладних обшуків' <<https://pravo.ua/chy-zminyt-zakonoproiekt-13599-praktyku-nevidkladnykh-obshukiv/>>

² Терещенко Д 'Чергові нові правила невідкладних обшуків – законопроект №13599' <<https://blog.liga.net/user/dtereshchenko/article/57448>>

³ Стешенко А, 'Обмежити позасудові обшуки, але не для НАБУ. Як депутати хочуть змінити закон' <https://lb.ua/news/2025/08/08/690388_obmezhit_i_pozasudovi_obshuki_ale.html>

⁴ Проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення гарантій захисту суб'єктів господарювання під час здійснення кримінального провадження URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/55696>

⁵ —

до КПК України змін із дією воєнного стану в Україні, зміни до першого речення частини третьої статті 233 КПК України (в частині його доповнення новим винятком – «у разі необхідності невідкладного вилучення чи збереження доказів, що стосуються таких злочинів») не відповідають положенню частини третьої Конституції України. Зважаючи на правові висновки Верховного Суду, можна стверджувати, що право слідчого, дізнавачу, прокурора увійти до житла або іншого приміщення особи до постановлення ухвали слідчого судді «у разі необхідності невідкладного вилучення чи збереження доказів, що стосуються таких злочинів» існувало на практиці й до внесення Законом №4555-IX змін до першого речення частини третьої статті 233 КПК України¹. В. Петраковський має протилежну думку: єдиною позитивною рисою законопроекту №12 414, що став Законом, була спроба звузити підстави для проникнення в житло чи інше володіння без дозволу суду (ст. 233 КПК). Спроба неідеальна, проте непогана². Звертається увага й на те, що положення Закону 4 555-IX є більш вдалим в цьому питанні, так як вони більш конкретизовані³.

Відмітимо, що і раніше були пропозиції вдосконалити диспозицію ч. 3 ст. 233 КПК України, додавши ще один невідкладний випадок – загроза знищення речових доказів⁴, що синхронізується з формулюванням «у разі необхідності невідкладного вилучення чи збереження доказів, котрі стосуються таких злочинів», передбачених Законом №4 555-IX. Ця пропозиція розкритикована І. Вегерою-Іжевською, оскільки суперечить ч. 2 ст. 30 Конституції України. Якщо виходити з її значення для вирішення завдань кримінального провадження, то в окремих випадках проникнення до житла з метою врятування майна (у тому числі й речових

доказів) може бути цілком виправдано, проте в ч. 2 ст. 30 Конституції України при формулюванні підстав для проникнення у невідкладних випадках має бути застосовано не єднальний сполучник «та», а розділовий сполучник «або»⁵.

Отже, будь-які пропозиції мають бути синхронізовані зі ст. 30 Конституції України⁶, згідно з якою: не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду. У невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину, можливий інший, встановлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду й обшуку. На це слушно вказується деякими дослідниками. Як пише О. Смірнов, розширеному тлумаченню норми ст. 233 КПК України не підлягають. Більше того, пропозиції щодо нормативного розширення підстав для проникнення в житло чи інше володіння особи без ухвали слідчого судді, суду, у першу чергу, мають стосуватися внесення змін до Основного Закону, а вже після – до КПК України⁷. На думку С. Шаренко, на сьогодні є необхідність надання легальної можливості у невідкладних випадках, пов'язаних із загрозою знищення доказової інформації, проводити огляд, обшук житла або іншого володіння до постановлення ухвали слідчого судді із застосуванням інституту подальшого судового контролю. Водночас легалізація вказаної можливості не повинна виходити за межі конституційної норми щодо захисту недоторканності житла та іншого володіння особи. З огляду на вказане пропонується перше речення ч. 3 ст. 233 КПК викласти в такій редакції: «3. Слідчий, дізнавач, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи лише у невідкладних випадках, пов'язаних із врятуванням життя людей, майна (зокрема, речей та документів, які можуть бути доказами у кримінальному провадженні) чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які під-

¹ Токарев Г, 'Зміни, внесені до статті 233 КПК України, неприйнятні!' <<https://khpg.org/1608814860>>

² Петраковський В, 'Закон, що починався проектом №12414: хороший, поганий, жажливий, президентський' <<https://justtalk.com.ua/post/zakon-scho-pochinavsyia-proektom-12414-horoshij-poganiy-zhahliviy-prezidentskij>>

³ Пономаренко Д, 'Обшуки без ухвали: законопроект №13533 може відкрити нові правові шпарини' <<https://blog.liga.net/user/ponomarenko/article/57359>>

⁴ Косьмін О В, 'Правові підстави проведення окремих слідчих дій, пов'язаних із проникненням до житла чи іншого володіння особи: проблемні питання' *Досудове розслідування: актуальні проблеми та шляхи їх вирішення*: матеріали постійно діючого наук.-практ. семінару (Харків, 27 листопада 2015) вип. 7, 61–64, 64

⁵ Вегера-Іжевська І В, 100–101

⁶ Конституція України: Закон України № 254к/96-ВР від 28 червня 1996 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text>

⁷ Смірнов О С, 'Обшук у кримінальному провадженні' (дис. д-ра філософії з права, Донецький державний університет внутрішніх справ, Кропивницький 2023) 136

озрюються в учиненні кримінального правопорушення»¹. Ця пропозиція є логічною, адже йдеться про врятування «речей та документів, які можуть бути доказами у кримінальному провадженні»² в межах конституційної підстави – врятування майна.

Висновки. Висновки ЄСПЛ у справі «Корнієць проти України» та актуальні тенденції правозастосування вказують на нагальну потребу у посиленні гарантій прав осіб при здійсненні невідкладного обшуку та подальшої процедури судового контролю *ex post facto*, оскільки чинна нормативна регламентація цих аспектів є такою, що явно не відповідає мінімальним гарантіям ст. 8 Конвенції.

Проведений аналіз законопроектних і доктринальних пропозицій дозволяє виокремити низку концептуальних ідей, на яких може ґрунтуватися перспективне законодавче регулювання питань невідкладного обшуку та судово-контрольного провадження із затвердження його результатів: 1) підстави проведення невідкладного обшуку на рівні

¹ Шаренко С Л, 'Теоретико-прикладні основи діяльності слідчого судді в кримінальному провадженні' (дис. докт. юрид. наук, Харків 2021) 256

КПК України мають бути синхронізовані з конституційною регламентацією порядку проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду й обшуку у невідкладних випадках; 2) необхідною є нормативна регламентація участі власника та/або володільця житла або іншого володіння, в якому було проведено обшук, при розгляді слідчим суддею питання про затвердження його результатів (винятками можуть бути лише випадки, коли на даному етапі така участь може зашкодити досудовому розслідуванню, однак проведення розгляду у закритому судовому засіданні має бути обґрунтованим); 3) необхідним задля дотримання стандартів ст. 13 Конвенції є нормативне забезпечення можливості оскарження власником та/або володільцем житла або іншого володіння ухвали слідчого судді, постановленої у порядку ст. 233 КПК України в апеляційному порядку; 4) нормативного вдосконалення вимагає аспект, пов'язаний зі змістом ухвали слідчого судді, постановленої у порядку ч. 3 ст. 233 КПК України задля усунення потенційної формальності судового контролю щодо обмеження права недоторканості житла чи іншого володіння особи.

REFERENCES

List of legal documents

Legislation

1. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy, Zakon Ukrainy № 4651-VI vid 13 kvitnia 2012 roku <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n1584> (in Ukrainian)
2. Konstytutsiia Ukrainy, Zakon Ukrainy № 254k/96-VR vid 28 chervnia 1996 roku [Constitution of Ukraine, Law of Ukraine No. 254k/96-VR of 28 June 1996] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr#Text> (in Ukrainian)
3. Case of Korniyets and Others v Ukraine (Applications № 2599/16, 6904/16, 12704/16), Judgment of the European Court of Human Rights, 10 July 2025 [https://hudoc.echr.coe.int/#/{%22itemid%22:\[%22001-244003%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/#/{%22itemid%22:[%22001-244003%22]})

Bibliography

Edited books

1. Shylo O H (red) *Yednist sudovoi praktyky u vymiri standartiv yakosti kryminalnoho protsesualnoho zakonodavstva Ukrainy: monohrafiia* [Unity of judicial practice in measuring the quality standards of criminal procedural legislation of Ukraine: monograph] (Pravo, 2023) <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/19839/1/Shylo_mon_2023.pdf>(in Ukrainian)
2. Hloviuk I V *Kryminalno-protsesualni funktsii: teoriia, metodolohiia ta praktyka realizatsii na osnovi polozhen Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy 2012 r.* [Criminal procedural functions: theory, methodology and practice of implementation based on the provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine 2012:] (Yurydychna literatura 2015) 712 (in Ukrainian)

Journal articles

3. Bondiuk A F 'Osoblyvosti sudovoho kontroliu za zakonnistiu ta obgruntovanistiu provedennykh slidchykh (rozshukovykh) dii, poviazanykh iz pronyknennia do zhytla chy inshoho volodinnia osoby' [Peculiarities of judicial control over the legality and validity of investigative (search) actions carried out related to the entry into a person's home or other property] (2020) 4 Porivnialno-analitychne pravo 683–691 (in Ukrainian)

4. Mohyla V S, 'Ukhuvala slidchoho suddi pro dozvil na obshuk zhytla chy inshoho volodinnia osoby: deiaki teoretyko-praktychni pytannia' [The decision of the investigating judge on permission to search a person's home or other possessions: some theoretical and practical issues] (2021) 4 Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal 532–535 <http://www.lsej.org.ua/4_2021/133.pdf> (in Ukrainian)
5. Radziievskiy Yu Ye, 'Yevropeiski standarty obgruntuvannia kryminalnykh protsesualnykh rishen, shcho ukhvaliutsia za rezultatamy zdiisnennia sudovoho kontroliu' [European standards for substantiating criminal procedural decisions adopted following judicial review] (2025) 2 Analitychno-porivnialne pravoznavstvo 1063–1070 <<https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/04/160.pdf>> (in Ukrainian)
6. -- 'Otsinka dokaziv pry zastosuvanni slidchymy suddiamy standartu dokazuvannia «obgruntovana pidozra»' [Assessment of evidence when investigating judges apply the standard of proof of «reasonable suspicion»] (2024) 1 Analitychno-porivnialne pravoznavstvo 628–633 <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/300070/292476> (in Ukrainian)
7. Tumanians A R, Kryvoruchko D V, 'Zlovzhyvannia pravom na pochatok provedennia okremykh slidchykh (rozshukovykh) ta nehlasnykh slidchykh (rozshukovykh) dii bez dozvolu slidchoho suddi' [Abuse of the right to initiate individual investigative (search) and covert investigative (search) actions without the permission of the investigating judge] (2022) 4 Analitychno-porivnialne pravoznavstvo 364–370 <https://doi.org/10.24144/2788–6018.2022.04.66> (in Ukrainian)

Thesis

8. Vehera-Izhevska I V 'Zabezpechennia prava na nedotorkannist zhytla chy inshoho volodinnia osoby v kryminalnomu provadzhenni' [Ensuring the right to inviolability of a person's home or other possessions in criminal proceedings] (dys. kand. yuryd. nauk, Kharkiv 2018) 233 (in Ukrainian)
9. Smirnov O S 'Obshuk u kryminalnomu provadzhenni' [Search in criminal proceedings] (dys. d-ra filosofii z prava, Donetskyi derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav, Kropyvnytskyi 2023) 250 (in Ukrainian)
10. Sharenko S L 'Teoretyko-prykladni osnovy diialnosti slidchoho suddi v kryminalnomu provadzhenni' [Theoretical and applied foundations of the activities of an investigating judge in criminal proceedings] (dys. dokt. yuryd. nauk, Kharkiv 2021) 533 (in Ukrainian)

Conference papers

11. Hloviuk I V, 'Pytannia tлумachennia statyi 233 KPK Ukrainy Kasatsiinym kryminalnym sudom' [Interpretation of Article 233 CPC of Ukraine by the Cassation Criminal Court] *Kontseptualni napriamy rozvytku kryminalnoho provadzhennia ta tendentsii yoho kryminalistychnoho zabezpechennia* (Lviv 2024) 69–77 <https://www.researchgate.net/publication/390427410> (in Ukrainian)
12. Kosmin O V, 'Pravovi pidstavy provedennia okremykh slidchykh dii, poviazanykh iz pronyknennia do zhytla chy inshoho volodinnia osoby: problemni pytannia' [Legal grounds for conducting certain investigative actions related to the entry into a person's home or other property: problematic issues] *Dosudove rozsliduvannia: aktualni problemy ta shliakhy yikh vyreshennia* (Kharkiv 2015) 61–64 (in Ukrainian)

Websites

13. Petrakovskiy V, 'Zakon, shcho pochynavsia proiektoom № 12414: khoroshyi, pohanyi, zhakhlyvyi, prezydentskyi' [The law that started as Draft № 12414: good, bad, ugly, presidential] <<https://justtalk.com.ua/post/zakon-scho-pochynavsia-proiektoom--12414-horoshij-poganiy-zhahlyvij-prezidentskij>> (in Ukrainian)
14. 'Zelenskyi pid tyskom: Shcho nam proponuie Prezydent u svoiemu zakonoproiekti shchodo NABU i SAP?' [Zelenskyi under pressure: What the President proposes in his draft law on NABU and SAP] <<https://parlament.org.ua/analytics/zelenskyj-pid-tyskom-shho-nam-proponuye-prezydent-u-svoyemu-zakonoproiekti-shhodo-nabu-i-sap/>> (in Ukrainian)
15. 'Pozytsiia APU shchodo zahroz nezalezhnosti antykoruptsiinykh orhaniv, ryzykiv dlia verkhovenstva prava ta yevrointehratsii u zviazku z ukhvalenniam Zakonu № 4555-IX' [UPA position on threats to the independence of anti-corruption bodies, risks for the rule of law and European integration related to Law № 4555-IX] <<https://uba.ua/ukr/news/apu-vislovila-zanepokonnja-u-zvjazku-z-nabrannjam-chinnost-zakonu-12414>> (in Ukrainian)
16. Steshenko A, 'Obmezhyty pozasudovi obshuky, ale ne dlia NABU. Yak deputaty khochut zminyty zakon' [To limit extrajudicial searches, but not for NABU. How MPs want to change the law] <https://lb.ua/news/2025/08/08/690388_obmezhyty_pozasudovi_obshuky_ale.html> (in Ukrainian)
17. Tsiupryk I, 'Propozytsii shchodo vnesennia zmin do chastyny 3 statyi 233 Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy' [Proposals for amendments to Part 3 of Article 233 of the CPC of Ukraine] <<https://legalsynergy.org.ua/10506–2/>> (in Ukrainian)

18. 'Ekspertna dumka. Nevidkladnyi obshuk bez ukhvaly slidchoho suddi ye porushenniam statii 8 Konventsii. Shcho tse oznachaie dla pravnykiv ta zakonodavtsia?' [Expert opinion: An urgent search without a court warrant violates Article 8 of the Convention. What it means for lawyers and legislators] <<https://uba.ua/ukr/news/ekspertna-dumka-nevidkladnij-obshuk-bez-ukhvali-sldchogo-sudd-porushennjam-statt-8-konvenci-shho-ce-oznacha-dlja-pravnykv-ta-zakonodavcja>> (in Ukrainian)
19. 'Analiz rishennia YeSPL u spravi «Korniiets ta inshi proty Ukrainy»' [Analysis of the ECtHR judgment in Korniyets and Others v Ukraine] <<https://nkp.com.ua/blog/analiz-rishennia-iespl-u-spravi-korniiets-ta-inshi-proty-ukrainy/>> (in Ukrainian)
20. Krapyvin Ye, 'Nevidkladnyi obshuk: yak zabezpechyty balans mizh povahoiu do pryvatnoho zhyttia ta neobkhdnistiu zdobuttya dokaziv?' [Urgent search: how to balance privacy and the need to obtain evidence?] <<https://watchers.media/opinions/nevidkladnyj-obshuk-yak-zabezpechyty-balans-mizh-povagoyu-do-pryvatnogo-zhyttya-ta-neobkhdnistiu-zdobuttya-dokaziv/>> (in Ukrainian)
21. Mykhailenko V, 'Mezhi vyniatkiv: obshuky bez sudovykh rishen yak vyprovuvannya dobrosovisnosti' [Limits of exceptions: searches without court warrants as a test of good faith] <<https://justtalk.com.ua/post/mezhi-vyniatkiv-obshuki-bez-sudovih-rishen-yak-viprovuvannya-dobrosovisnosti>> (in Ukrainian)
22. Zeleniuk D, 'Nevidkladnyi obshuk v poriadku ch. 3 st. 233 KPK: vyniatok, shcho stav pravy lom' [Urgent search under Part 3 Art. 233 CPC: an exception that became the rule] <https://protocol.ua/ua/nevidkladnyj_obshuk_v_poryadku_ch_3_st_233_kpk_vyniatok_shcho_stav_pravilom/> (in Ukrainian)
23. Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy shchodo posylennia zakhystu prav liudyny pid chas provedennia obshuku <<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/56993>> (in Ukrainian)
24. Koval B, 'Chy zminyt zakonoproiekt № 13599 praktyku nevidkladnykh obshukiv' [Will Draft Law № 13599 change the practice of urgent searches?] <<https://pravo.ua/chy-zminyt-zakonoproiekt-13599-praktyku-nevidkladnykh-obshukiv/>> (in Ukrainian)
25. Tereshchenko D, 'Cherhovi novi pravyla nevidkladnykh obshukiv – zakonoproiekt № 13599' [New rules for urgent searches – Draft Law № 13599] <<https://blog.liga.net/user/dtereshchenko/article/57448>> (in Ukrainian)
26. Proekt Zakonu pro vnesennia zmin do Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy shchodo udoskonalennia harantii zakhystu subiektiv hospodariuvannya pid chas zdiisnennia kryminalnoho provadzhennia <<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/55696>> (in Ukrainian)
27. Tokarev H, 'Zminy, vneseni do statii 233 KPK Ukrainy, nepryiniatni!' [Amendments to Article 233 of the CPC of Ukraine are unacceptable!] <<https://khpg.org/1608814860>> (in Ukrainian)
28. Ponomarenko D, 'Obshuky bez ukhvaly: zakonoproiekt № 13533 mozhe vidkryty novi pravovi shparyny' [Searches without a warrant: Draft Law № 13533 may open new loopholes] <<https://blog.liga.net/user/ponomarenko/article/57359>> (in Ukrainian)

Гловюк І. В., Завтур В. А.

Невідкладне проникнення до житла чи іншого володіння особи за ч. 3 ст. 233 КПК України у контексті рішення ЄСПЛ «Корнієць та інші проти України»

Стаття присвячена питанням ідентифікації потреб і можливостей врахування рішення ЄСПЛ «Корнієць та інші проти України» у законодавстві та на практиці, а також визначення потенційних напрямків трансформації ст. 233 КПК України.

Автори звертаються до широкого кола питань, які пов'язані із загальним підходом ЄСПЛ щодо відповідності положенням статті 8 Конвенції невідкладного проникнення до житла чи іншого володіння особи, процедури судового контролю та обґрунтування ухвал слідчого судді, постановлених у порядку ч. 3 ст. 233 КПК України, впровадження у національне законодавство ефективного засобу юридичного захисту права недоторканності житла чи іншого володіння особи, порушеного внаслідок невідкладного обшуку. Крім того визначено можливі напрямки вдосконалення положень КПК України в означеному контексті.

Сформульовано низку концептуальних ідей, на яких може ґрунтуватися перспективне законодавче регулювання питань невідкладного обшуку та судово-контрольного провадження із затвердження його результатів, до яких віднесено: 1) недопустимість звуження на рівні КПК України підстав проведення невідкладного обшуку порівняно із конституційною регламентацією цього аспекту; 2) необхідною є нормативна регламентація участі власника та/або володільця житла або іншого володіння, в якому було проведено обшук, у розгляді слідчим суддею питання про затвердження його результатів (винятками можуть бути лише випадки, коли на даному етапі така участь може зашкодити досудовому розслідуванню, однак проведення розгляду у закритому судовому за-

сіданні має бути обґрунтованим); 3) необхідним задля дотримання стандартів ст. 13 Конвенції є нормативне забезпечення можливості оскарження власником та/або володільцем житла або іншого володіння ухвали слідчого судді, постановленої у порядку ст. 233 КПК України в апеляційному порядку; 4) нормативного вдосконалення вимагає аспект, пов'язаний зі змістом ухвали слідчого судді, постановленої у порядку ч. 3 ст. 233 КПК України, задля усунення потенційної формальності судового контролю обмеження права недоторканності житла чи іншого володіння особи.

Ключові слова: кримінальне провадження, досудове розслідування, судовий контроль, слідчий суддя, слідчі (розшукові) дії, обшук, Європейський суд з прав людини.

Iryna Hloviuk, Viktor Zavtur

Urgent Entry into a Person's Home or Other Possession under Part 3 of Article 233 of the Criminal Procedure Code of Ukraine in the Context of the ECtHR Judgment in Korniyets and Others v. Ukraine

The article addresses the identification of needs and opportunities for incorporating the ECtHR judgment in Korniyets and Others v. Ukraine into legislation and practice, as well as determining potential directions for the transformation of Article 233 of the Criminal Procedure Code of Ukraine (CPC).

The authors address a wide range of issues related to the ECHR's general approach to the compliance of urgent entry into a person's home or other property with Article 8 of the Convention, procedures for judicial review and justification of decisions of the investigating judge issued in accordance with Part 3 of Article 233 of the CPC of Ukraine, and the introduction into national legislation of an effective legal remedy for the right to inviolability of a person's home or other property violated as a result of an urgent search. In addition, possible directions for improving the provisions of the CPC of Ukraine in this context are identified.

A set of conceptual ideas is formulated, which may serve as a foundation for the prospective legislative regulation of urgent searches and judicial control proceedings concerning their approval. These include: 1) the inadmissibility of narrowing, at the level of the CPC, the grounds for conducting an urgent search compared to the constitutional regulation of this issue; 2) it is necessary to regulate the participation of the owner and/or possessor of the dwelling or other property in which the search was conducted in the consideration by the investigating judge of the issue of approving its results (the only exceptions may be cases where such participation at this stage may prejudice the pre-trial investigation, however, the conduct of the hearing in a closed court session must be justified); 3) to comply with the standards of Article 13 of the Convention, it is essential to ensure the possibility for the owner and/or possessor of the home or other possession to appeal the investigative judge's ruling issued under Article 233 of the CPC in appellate proceedings; 4) the content of the investigative judge's ruling issued under Part 3 of Article 233 of the CPC requires legislative refinement to prevent potential formalism in judicial control over the restriction of the right to the inviolability of one's home or other possession.

Keywords: criminal proceedings, pre-trial investigation, judicial control, investigative judge, investigative actions, search, European Court of Human Rights.

Стаття надійшла до редакції: 12.10. 2025 р.

Прийнята до друку: 20.11.2025 р.